

KS. TOMASZ MOSKAL¹

Lublin

ORCID: 0000-0002-0174-893X

INWENTARZE PARAFII RAĆLAWICE Z 1940 I 1954 ROKU

Parafia p.w. św. Stanisława biskupa i męczennika w Raćławicach, która obecnie znajduje się w granicach diecezji sandomierskiej, została erygowana na przełomie XIII i XIV w.² W okresie staropolskim przynależała do diecezji krakowskiej, archidiaconatu sandomierskiego (erygowanego pod koniec XII w.) i dekanatu rudnickiego (utworzonego na przełomie XVI i XVII w.). W 1772 r., na skutek rozbiorów Polski, odłączono ją od stolicy w Krakowie i w 1776 r. stała się na kilka miesięcy częścią diecezji tarnowskiej. Po regulacji granic z diecezją przemyską, która miała miejsce w tym samym roku, weszła w jej skład na ponad 200 lat³. Dopiero papież Jan Paweł II bullą *Totus Tuus Poloniae Populus* włączył ją do diecezji sandomierskiej. Terytorium parafii obejmowało wsie szlacheckie: Raćławice, Przędzel, Wolina, Nowa Wieś, Stróża, Huta Deręgowska i królewskie: Nisko, Zarzecze oraz Zaosicze, jak również pomniejsze osady, zanikłe na skutek wojen czy wylewów Sanu. W XIX w. dołączono Nowosielec, Podwolinę i część Kończyc, dzięki czemu stała się wówczas bardzo rozległą parafią⁴.

Nie wiadomo, ile kościołów w niej postawiono. Informacje źródłowe z początku XVIII w. ukazują świątynię dość mocno zniszczoną. W Aktach Kapituły Kolegiackiej w Sandomierzu, w których znajduje się informacja, że Raćławice były uposażeniem kanonika kaznodziei, zapisano w 1723 r.: „Podłoga z tarcic, okna grad wybił i dach podziurawił”⁵. Kolejny właściciel części Raćławic i Przędzela, podczaszy wieluński Józef Grabiński, który zakupił te dobra po 1730 r., ufundował nowy kościół. Został on uroczystie konsekrowany 26 października 1742 r. przez sufragana krakowskiego Michała Kunickiego (1698-1751)⁶. Służył parafianom do 1914 r. W czasie działań wojennych na linii Sanu „spłonął doszczętnie

¹ Ks. Tomasz Moskal – dr hab. historii Kościoła, prof. KUL; pracownik naukowo-dydaktyczny w Instytucie historii Kościoła i Patrologii KUL; e-mail: tomos@kul.pl.

² J. Rawski, *Wybrane zagadnienia dotyczące administracji kościelnej w widłach Wisły i Sanu*, Tarnobrzeg 1997, s. 31; W. Kowalski, *Uposażenie parafii archidiaconatu sandomierskiego w XV-XVIII wieku*, Kielce 1998, s. 353-354; B. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795*, t. 4, Kraków 2002, s. 212.

³ B. Kumor, *Ustrój i organizacja Kościoła polskiego w okresie niewoli narodowej 1772-1918*, Kraków 1980, s. 161.

⁴ *Rocznik Diecezji Sandomierskiej 1994*, red. Z. Kończak, Sandomierz 1994, s. 226-227.

⁵ J. Wiśniewski, *Katalog prałatów i kanoników sandomierskich od 1186 do 1926 r. tudzież sesje kapituły sandomierskiej od 1581 do 1866 r.*, Radom 1928, s. 139.

⁶ J. Kracik, *Konsekracje kościołów i ołtarzy w diecezji krakowskiej w XVII-XVIII w.*, „Nasza Przeszłość”, 61 (1984), s. 140.

z całym wyposażeniem i przyborami liturgicznymi. Nabożeństwo wśród murów plebanii częściowo tylko ocalałych”⁷.

Duchowni z parafianami podjęli się trudnego dzieła budowy nowej świątyni. Mimo zniszczenia kraju i ubóstwa ludności oraz starań o odłączenie ekspozytury w Nisku i utworzenia w nim oddzielnej parafii (co nastąpiło w 1928 r.), już 8 maja 1922 r. poświęcono nowy kościół. Nadal jednak kontynuowano wyposażanie świątyni w potrzebne paramenty liturgiczne. Trwało cały okres międzywojenny. Ilustracją tych działań są cztery protokoły zdawczo-odbiorcze i inwentarze parafialne. Sporządzono je, po dwa w danym roku kalendarzowym, w 1923 i 1930 r. Natomiast stan kościoła u progu II wojny światowej i w pierwszych latach po jej zakończeniu ilustrują publikowane niżej inwentarze z 1940 i 1954 r. Wszystkie te źródła są przechowywane w archiwum parafialnym w Raclawicach.

Podstawa wydania

Pierwszym dokumentem edytowanym jest „Inwentarz parafii rz. kat. w dekanacie Rudnickim diecezji Przemyskiej ob. łac. 1940”. Rękopis, spisany na ośmiu kartach papieru kancelaryjnego, został sporządzony przez ówczesnego proboszcza ks. Franciszka Zmarzęgo (1889-1956)⁸. Opisywany jest w nim kościół i kaplice z wyposażeniem, pozostałe budynki, księgi i dokumenty kościelne oraz inwentarz. Natomiast dokument z 1954 r. nosi tytuł „Protokół z przejścia kościoła i probostwa w Raclawicach przez Ks. Mieczysława Porawskiego, wikariusza, substytutę, z rąk Ks. Franciszka Zmarzęgo, proboszcza w Raclawicach, udającego się na roczny urlop, spisany w obecności ks. Wincentego Boczara, dziekana dekanatu rudnickiego, w Raclawicach, dnia 10 października 1954 r.”. Jest to maszynopis spisany dwustronnie na jednej karcie. Obejmuje dwie części: inwentarz kościoła i inwentarz probostwa. Wyraźnie w nim zaznaczono, co ubyło od czasu sporządzenia ostatniego inwentarza, a co przybyło.

⁷ *Wykaz kościołów diecezji przemyskiej ob. łac. wskutek wojny całkowicie zniszczonych lub częściowo uszkodzonych*, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 17 (1917), s. 49.

⁸ Ks. Franciszek Zmarzę (1889-1956). Po przyjęciu święceń kapłańskich pracował jako wikariusz w parafiach: Sieniawa oraz Grodzisko. 1 lipca 1918 r. został wikariuszem w Raclawicach. Pracował do 30 czerwca 1922 r. Przez 8 lat duszpasterzował jako wikariusz w pobliskich Kopkach. Od 21 lipca do 7 października 1930 r. był administratorem, zaś od 8 października proboszczem w Raclawicach. Po 24 latach pracy, 10 października 1954 r., udał się na urlop zdrowotny. Zmarł 11 kwietnia 1956 r. Archiwum Archidiecezji Przemyskiej (dalej: AAP), Akta personalne księży (dalej: Apk), Tabela służbowa (dalej: Ts.), lit. „Z”, Tabela służbowa ks. Franciszka Zmarzęgo; T. Moskał, *Duszpasterze parafii Raclawice w latach 1918-1939*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 92 (2009), s. 170-171.

I.**Inwentarz parafii rz[ymisko] kat[olickiej] w dekanacie Rudnickim diecezji Przemyskiej ob[rządu] łac[ińskiego] 1940.**

A.

Inwentarz kościoła

I.

1. Kościół – pod wezwaniem św. Stanisława, zbudowany w r. 1921 z krzyżaków, obity zewnątrz i wewnątrz deskami, o 16 oknach z zakrytą z jednej strony i skarbcem z drugiej strony. Otynkowany wewnątrz w r. 1937⁹.

Opis zewnętrzny – 4 drzwi z cementowymi stopniami, cokół murowany, dach z blachy ogniotrwałej w dobrym stanie, 2 krzyże.

Opis wewnętrzny – prezbiterium, nawa główna i 2 nawy boczne oraz przedsionek, rozmiary 29×13, os[ie]m filarów, balaski z drzewa, chór z desek 13×3 ze schodami na strych. Ogrodzenie drewniane, dość dobre.

2. Wieżyczka – drewniana, zbudowana wraz z kościołem, szer. 1 m, wys. 5 m, zakończona krzyżem, mieści sygnaturkę.

II.

Kościoły i kaplice

3. Kapliczka na Podwolinie¹⁰, na parceli gminy Nisko sprzed wojny pod wezwaniem M[atki] B[ożej] Niep[okalanie] Poczętej, murowana o 4 oknach, rozmiar 8×4,5. Ołtarz prowizoryczny z obrazem M[atki] B[ożej] Różańcowej, okolony wieńcem sztucznych kwiatów. Do kapliczki należą:

- 4 lichtarze drewniane, malowane
- 4 obrazy ścienne w ramach
- 2 ławki drewniane, proste
- 1 krzyżyk metalowy
- 1 dzwonek do mszy
- 1 mała sygnaturka na wieżycze.

Kapliczka zewnątrz i wewnątrz bielona, parkan malowany w dobrym stanie.

4. Kapliczka w Przędzelu¹¹ na parceli dawnego dworu, odrestaurowana w r. 1914, pod wezwaniem M[atki] B[ożej] Leżajskiej, murowana o 2 oknach, rozmiar 7×3, kryta blachą. Ołtarz składa się z płyty oraz obrazu M[atki] B[ożej] Leżajskiej wys. 1,5 m. Inwentarz tworzą:

- 4 lichtarze mosiężne
- 2 obrazy ścienne
- 2 półki drewniane, przymocowane

⁹ Koszt tynkowania kościoła wyniósł 4876 zł 46 gr. Archiwum Parafii Racławice (dalej: APR), Księga dochodów i rozchodów, *Rachunki tynkowania kościoła*, 1938 r.

¹⁰ Kaplica mszalna w Podwolinie została wybudowana w latach 1905-1907 staraniem członków Związku katolicko-społecznego (*Sprawozdanie z pracy katolicko-społecznej w diecezji przemyskiej za czas od sierpnia 1911 roku, tj. od Kongresu Marińskiego, do czerwca 1914 r.*, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 14 (1914), z. 6, s. 370.

¹¹ Tamże. O eremie z tercjarzem franciszkańskim w Przędzelu są poświadczane źródłowo informacje z 1740 r. W 1764 było tam również prywatne oratorium Zamojskich. W. Kowalski, *Uposażenie parafii*, dz. cyt., s. 354.

- 1 kropielnica metalowa
- 1 krzyżyk mosiężny
- 1 mała sygnaturka na wieżycze.

Oparkanie w dobrym stanie, natomiast położenie kapliczki b[ardzo] niedogodne, gdyż znajduje się ona bezpośrednio przy drodze bitej.

[s. 2]

III.

5. Cmentarz – ogrodzony od strony frontowej siatką drucianą, zaś z 3 pozostałych parkanem na słupach cementowych, brama żelazna z zamkiem, trupiarnia murowana z r. 1908 kryta dachówką, wewnątrz kuchenka z cegieł, drewniany stół specjalny oraz miednica¹².

IV.

6. Ołtarze – 2 boczne i 1 główny, prowizoryczne i zbudowane z desek.

V.

7. Chrzcielnicy nie ma.

VI.

8. Ambona prowizoryczna, z desek ze schodkami.

VII.

8. Harmonia nożna dwugłosowa z pedałem¹³.

VIII.

9. Dzwony – jeden w dzwonnicy, sygnaturka na wieżycze, harmonijny dzwonek przy zakrystii, dwa harmonijne dzwonki ołtarzowe oraz 4 pojedyncze dzwonki¹⁴.

Dzwonnica – piętrowa z r. 1911 murowana, kryta blachą, odnowiona w r. 1937¹⁵.

¹² Cmentarz parafialny założony w początkach XIX w. na planie kwadratu został usytuowany na południowo-wschodnim krańcu Raclawic. *Zabytkowe cmentarze i mogiły w Polsce. Województwo tarnobrzesckie*, opr. M. Florek, Warszawa 1995, s. 122-123.

¹³ Fisharmonię zakupiono w Krakowie za 170 000 marek (dalej: mk). Na jej naprawę wydawano od 1930 r.: 5 zł w 1933 r., 13 zł 77 gr w 1934 r., 6 zł 50 gr w 1936 r., 30 zł w 1939 r. APR, Księga dochodów i rozchodów, passim.

¹⁴ Dzwon został odlany w 1663 r. Ważył 110 kg i miał średnicę 58 cm i wysokość 45 cm. Został zarekwirowany przez Niemców 25 października 1941 r. W archiwum parafialnym w Raclawicach jest dokument, opatrzony datą 27 lutego 1942 r., potwierdzający rekwizycję. Zabrano wówczas także drugi dzwon, który znajdował się na cmentarzu. Miał on wagę 23 kg, średnicę 36 cm i wysokość 31 cm. Został odlany w 1920 r. APR, Dokumenty luźne; AAP, Teczka z ankietami z 1945 r. o stanie parafii w czasie II wojny światowej, Teczka „K-Z”, *Dekanat rudnicki, Ankieta parafii Raclawice* – błędnie podano rok – 1943.

¹⁵ Wydatkowano wówczas m.in. na 7 sztuk desek do dzwonnicy 17 zł 50 gr, deski 36 zł 50 gr, naprawę dachu 108 zł. APR, Księga dochodów i rozchodów, *Rachunki tynkowania kościoła*, 1938 r.

IX.

Sprzęty ze złota i srebra

10. Monstrancja pozłacana z posrebrzonym wianuszkiem z liści, z futerałem¹⁶.
11. Kielichy 3 (miedziane, pozłacane zewnątrz i wewnątrz, jeden ze srebrnym kubkiem).
12. Puszki 2 (jedna miedziana cała pozłacana, druga srebrna, cała złocona).
13. Naczynka 2 dla chorych, pozłacane.
14. Naczynko 1 do chrztu, srebrne.

X.

Sprzęty z metali nieszlachetnych

15. Tacki cynowe (1 do Komunii św., 2 od ampułek oraz 1 większa do zbierania składek).
16. Trybularz metalowy 1.
17. Łódka do kadzidła 1.
18. Kropielnica cynowa 1.
19. Kropidło metalowe 1.
20. Lawabo cynowe (złożone z zbiornika i podstawki).
21. Krzyż procesjonalny, mosiężny 1.
22. Krzyże stojące na ołtarzu 3.
23. Krzyż ręczny 1.
24. Kociołek na wodę 1 (posrebrzany).
25. Zbiornik żelazny z przykryciem, na wodę chrzcielną.
26. Lawaterz szklany 1.
27. Lampa wieczna z brązu.
28. Lichtarze w liczbie 42 (w tym: 18 metalowych, 6 mosiężnych większych – sprawionych w r. 1938, 6 małych cynowych oraz 12 drewnianych czarnych – pogrzebowych).

[s. 3]

XI.

Sprzęty z drzewa

29. Komoda – sosnowa, malowana, składająca się z 3 części, liczących w sumie 18 szuflad różnej wielkości¹⁷.
30. Szafki sosnowe 3 na komodzie, jako schowek na wino, kielichy itp.
31. Stolik sosnowy, malowany ad lawabo¹⁸.
32. Wieszadło ozdobne malowane ad lawabo.
33. Krzyże drewniane 3 (jeden w ołtarzu głównym, drugi używany w czasie wielkonoctnym oraz pogrzebowy).
34. Ławki z oparciem malowane ciemno 11.

¹⁶ Monstrancja została zakupiona w firmie Mariana Męcińskiego w Przemysłu w 1940 r. za 2 000 zł. Wśród fundatorów – złożył 100 zł – był pochodzący z Racławic ks. Józef Kopeć (1912-1944), który został wyświęcony na kapłana 25 czerwca 1939 r. Zamordowany przez bojówkę UPA 12 lipca 1944 r. APR, Księga dochodów i rozchodów, 1940 r.; H. Borcz, *Kopeć Józef*, w: *Słownik biograficzny duchowieństwa metropolii lwowskiej obrządku łacińskiego ofiar II wojny światowej 1939- 1945*, red. J. Krętosz, M. Pawłowiczowa, Opole 2007, s. 103-104.

¹⁷ Na komodę wydano w 1936 r. 45 zł. APR, Księga dochodów i rozchodów, 1936 r.

¹⁸ Stolik ten zakupiono w 1936 r. za 15 zł 50 gr. APR, Księga dochodów i rozchodów, 1938 r.

35. Ławki zwykłe, heblowane, 7 różnej wielkości, ustawiane wzdłuż ścian.
36. Konfesjonały w liczbie 10 malowane, w tym 1 pleciony.
37. Krzesła zwykłe 4.
38. Klęczniki 2 (1 dębowy, 1 sosnowy).
39. Katafalk 1 odmalowany z 3 schodkami¹⁹.
40. Trumna 1 odmalowana.
41. Pulpity dębowe, politurowane 2.
42. Stopnie ołtarzowe 3 i jeden w zakrystii.
43. Paschał ozdobny 1 wraz z nadstawką.
44. Trójząb drewniany 1.
45. Pudełko dębowe, politurowane na oleje.
46. Skrzynia na kwiaty, figurki itp.
47. Mary drewniane 2.

XII.

Inne sprzęty

48. Antepedium 1 malowane na płótnie.
49. Baldachim 1, stary.
50. Poduszki pod mszał 2, stare.
51. Ampułki 4 pary.
52. Lampy naftowe, zwykłe w liczbie 6.
53. Dywany 3 (wielki przed głównym ołtarzem, 2 boczne mniejsze, z tych 1 b[ardzo] wytarty).

[s. 4]

XIII.

Szaty liturgiczne

54. Kapy w liczbie 5 (w tym: 2 białe z których jedna b[ardzo] zużyta, 1 zielona, 1 fioletowa oraz 1 czarna, wszystkie w dobrym stanie).
55. Ornaty razem 19 (2 zielone, przy czym 1 zużyty, 2 fioletowe zwykłe bez ornamentyki z których 1 bardzo zniszczony, 4 czerwone, z których 2 gorsze, 2 natomiast nowe zakupione w r. 1937 i 8 z brokatu z ornamentyką, jeden z postacią św. Stanisława, haftowany złotem, używany od większych uroczystości, 8 białych ornatów, pośród których 5 prostych, bez specjalnych ozdób, jest mniej lub więcej zużytych, natomiast 3 są nowsze: mianowicie 1 ze św. Franciszkiem w kolumnie, starszy lecz w dobrym stanie oraz 2 nowe z r. 1937 i 9 z brokatu wzorzystego: jeden z haftowanym złotym wizerunkiem M[atki] B[ożej] Niep[okałanej] używany tylko w czasie uroczystych świąt, 3 ornaty czarne, dwa częściowo zużyte, jeden nowy, zakupiony w r. 1937 prosty bez ozdób).
56. Sukienki 2 (jedna taftowa, malowana ręcznie, druga jedwabna).
57. Tuwalnie 2, z których 1 zniszczona, druga nowa, ręcznie haftowane – dar Koła Gospodyń Wiejskich z Raławic z r. 1938.

¹⁹ Katafalk kosztował w 1937 r. 25 zł. APR, Księga dochodów i rozchodów, 1938 r.

58. Welon na monstrancję 1²⁰.

59. Konopeum 3 (w kolorze białym starsze, zielonym – dar Kursu kroju i szycia z r. 1937 w Raclawicach, oraz białe konopeum z wzorzystego brokatu z tronem, specjalnie do wystawień Najśw[iętszego] Sakramentu.

60. Umbracula 1 z kunsztownego brokatu, naszychowana złotem, na metalowej podstawie.

61. Nakrycia na ołtarze 5 (2 bardzo zużyte, 1 w dobrym stanie, 1 ofiarowane w r. 1938 przez X.).

62. Nakrycia na ambonę 2.

63. Stuły w liczbie 15 (13 fioletowych do spowiedzi, mniej lub więcej zużytych, 1 zielona w dobrym stanie oraz także biała).

64. Bursy 2 (proste, jedna w gorszym stanie).

XIV.

Bielizna kościelna

65. Alby w liczbie 5, tylko 2 bardziej zużyte.

66. Humerały w liczbie 20 (stan jakościowy przeważnie dobry, 10 nowych).

[s. 5]

67. Komże w liczbie 7.

68. Komeszki [sic!] dla ministrantów 4, w dobrym stanie.

69. Kołnierzyki dla ministrantów po 1 parze w kolorze zielonym, czerwonym i fioletowym – nowo sprawione²¹.

70. Paski 3 w dobrym stanie, 4-ty nie do użycia.

71. Korporały 16, wszystkie dobre.

72. Palki 21, wszystkie dobre.

73. Ręczniczki 15, wszystkie dobre.

74. Puryfikaterze 25, jakkolwiek starsze w dobrym stanie.

75. Obrusy 16 (w tym 13 wierzchnich oraz 3 spodnie, lniane, podwójne).

76. Obrusiki do balasek – 2 zmiany, nowo wprowadzone.

77. Obrusiki na tabernakulum 6, koronki do obrusów 7 sztuk.

XV.

Obrazy, chorągwie, figury

79. Obrazy w sumie 19: 14 stacji drogi krzyżowej, olejno ręcznie malowanych w ramach sosnowych²², 1 olejny obraz o rozm[iarach] 3×2 w głównym ołtarzu wyobrażający P[ana]

²⁰ Welon na monstrancję kupiono w 1921 r. za 310 mk. PR, Księga dochodów i rozchodów, 1921 r.

²¹ Kupione w 1935 r. za 11 zł. APR, Księga dochodów i rozchodów, 1935 r.

²² Obrazy ze stacjami drogi krzyżowej zakupiono w 1922 r. za 46 000 mk. Ich autorem był malarz Jan Bukowczyk z Krakowa. Po przesłaniu do Raclawic, zostały oprawione przez nieznanego z imienia stolarza o nazwisku Woźniak w ramy sosnowe. Za swoją usługę otrzymał wynagrodzenie w wysokości 80 000 m. APR, Księga dochodów i rozchodów, 1921 r.

Jezusa w Ogrójcu – dar p[ani] Waldekowej²³, 2 obrazy (św. Teresy i św. Franciszka²⁴) w ołtarzach bocznych za szkłem, 1 obraz M[atki] B[ożej] Ostrobramskiej w ramach dębowych oraz mały obraz św. Teresy od Dzieciątka Jezus.

80. Figury 4 (Serca J[ezusa] oraz M[atka] B[oża] Niep[okalanie] Poczęta wys. 1 m[etra] w ołtarzach bocznych, figura zmartwychwstałego J[ezusa] wys[okości] 0,5 m[etra], Chrystus z grobu 1 m[etr], wszystkie w dobrym stanie)²⁵.

81. Chorągwie 8 (2 czerwone sukienne stare, 2 pary nowo sprawionych w r. 1937 i 8 z obrazami malowanymi na płótnie, z barwnego brokatu wraz z pokrowcami z szarego płótna i taftowymi szarfami) oraz 2 chorągwie czarne w dobrym stanie²⁶.

82. Feretrony w liczbie 5 (2 drewniane i 1 metalowy starsze, natomiast 2 zakupione w r. 1936 i 7 i 8, figura św. Teresy z specjalnej masy, z funduszów i składek K[atolickiego] S[towarzyszenia] M[łodzieży] Żeńskiej w Raclawicach, oraz statua św. Franciszka zakupiona ze składek Żeńskiego III-go zakonu św. Franciszka²⁷).

83. Kanony w liczbie 9 (6 w oprawie metalowej, 3 w drewnianej).

84. Praeparatio ad missam 1 w ramach dębowych.

[s. 6]

XVI.

Książki

85. Mszały 4 (2 zwykle duże oraz 2 żałobne).

86. Rytuały 2 (prócz tego 3 mniejsze książeczki).

87. Ewangelie na niedziele 2.

XVII.

Dyplomy w kościele i zakrystii

88.

a. Dokument ustanowienia Drogi Krzyżowej z r. 1922 w ramach dębowych.

b. Dokument erekcji III Zakonu św. Fr[anciszka].

c. Dokument erekcji Krucjaty Eucharyst[ycznej] wraz z nominacją Dyrektora²⁸.

²³ Zarówno darczyńcą jak i autorką obrazu była Maria Waldeck, żona Mieczysława Józefa Waldecka (1879-1945). Od 1917 r. był on właścicielem zespołu dworsko-pałacowego z folwarkiem w Raclawicach. S. Gurba, *Twórczość artystyczna Marii Waldeck – malarki z Królewskiej Wsi Pyszynica*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej”, 107 (2014), nr 5-6, s. 391-396; B. Barć, *Mieczysław Fusek, w: Przeszli przez tę ziemię czyniąc dobro. Cmentarz w Raclawicach*, red. B. Barć, Stalowa Wola 2012, s. 96.

²⁴ Obraz przedstawiający św. Franciszka kosztował w 1937 r. 3 zł. APR, Księga dochodów i rozchodów, 1937 r.

²⁵ Jednym z ofiarodawców figury Matki Bożej była Agnieszka Rękas, która złożyła na ten cel ofiarę 7 500 mk. Natomiast na statwę Jezusa w grobie ówczesny proboszcz ks. Wojciech Sapecki (1844-1922) złożył dar w wysokości 4 200 mk. APR, Księga dochodów i rozchodów, 1921 r.

²⁶ W archiwum parafialnym w Raclawicach znajduje się luźna karta opatrzona datą 20 grudnia 1937 r. następującej treści: „Sztandar wielkości 90 x 125 cm... artystycznie maszynowo haftowany, obszyty jedwabną frendzlą i galonem koloru złotego, z drzewcem i pełnym przepisowym okuciem kosztować będzie 180 zł”. Adresatem jest „Dom Bławatów i hurtownia liturgiczna” Antoniego Szancera z Poznania. APR, Dokumenty luźne.

²⁷ Figura św. Franciszka kosztowała 162 zł, zaś św. Teresy 193 zł. APR, Księga dochodów i rozchodów, 1937 r.

²⁸ Krucjatę Eucharystyczną erygował w Raclawicach 15 listopada 1932 r. Wojciech Trubak SJ (1869-1949), rektor kolegium w Starej Wsi. ApR, Teczka z dyplomami; *Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564-1995*, opr. Ludwik Grzebień, Kraków 1996, s. 701.

- d. Dokument erekcji Apostolstwa Modlitwy²⁹.
 89. Spis mszy fundacyjnych.
 a. Za duszę śp. Józefa Reichla
 b. Franciszki Warchoł³⁰
 c. Konstancji Kłódzickiej
 d. Agnieszki Małek³¹
 e. Andrzeja i Anny Byra
 f. Marcina i Franciszki Dąbek³²
 g. Andrzeja Warchoł³³
 h. Józefa i Zofii Warchoł³⁴
 i. Anieli Kostheim
 j. Katarzyny Reichel (2 msze fundowane za jej duszę w r. 1935 w kwocie 300 zł. złożonych w K.K.O. w Przemyślu 96.064).

XIX.

Prawa rzeczowe – służebności

91. a. Żadnych praw rzeczowych nie ma.
 b. Nie wydatkuje się.
 c. Wydatki liturgiczne pokrywa się z dobrowolnych składek niedzielnych parafian.

XX.

Budynki kościelne

92. 1. Organistówka zniszczona w czasie wojny została rozebrana, a materiał zużyty na wybudowanie:
 a. Stodoły drewnianej krytej dachówką.
 b. Stajni drewnianej z przegrodą dla świń.
 c. Szopy drewnianej
 (wszystkie 3 pomieszczenia stanowią 1 budynek).

²⁹ W archiwum parafialnym w Raclawicach znajdują się dwa dyplomy Apostolstwa Modlitwy, których adresatem był ks. Franciszek Zmarzły. Pierwszy wystawiony w Starej Wsi 15 listopada 1932 r. przez wyżej wymienianego Wojciecha Trubaka SJ. Drugi został podpisany 18 czerwca 1933 r. przez krajowego dyrektora Apostolstwa Modlitwy Józefa Andrasza SJ (1891-1963). Na uwagę zasługuje dopisana w nim informacja o renowacji dyplomu z 1881 r. ApR, Teczka z dyplomami; *Encyklopedia wiedzy*, s. 9.

³⁰ Fundację mszalną za rodziców na sumę 200 koron złożył na ręce ks. Wojciecha Sapeckiego 12 marca 1908 r. Franciszek Dąbek z Warchołów. AAP, Teczki parafialne (dalej: Tp.), Teczka parafii Raclawice (dalej: TpR) 2, Raclawice 12 marca 1908 r., *Akt fundacyjny*, s. 3-4.

³¹ Agnieszka Małek z Przędzela zapisała w testamencie z 30 maja 1911 r. 200 koron na fundację mszalną za siebie. AAP, Tp., TpR 2, Raclawice 17 kwietnia 1912 r., *Akt fundacyjny*, s. 7-8.

³² Fundację mszalną na sumę 200 koron złożył na ręce ks. Wojciecha Sapeckiego 10 kwietnia 1907 r. Jędrzej Warchoł z Kończyc. AAP, Tp., TpR 2, Raclawice 10 kwietnia 1907 r., *Akt fundacyjny*, s. 1-2.

³³ Fundację mszalną za ojca na sumę 200 koron złożyła na ręce ks. Wojciecha Sapeckiego 12 stycznia 1910 r. Agnieszka Kopeć z Kończyc. AAP, Tp., TpR 2, Raclawice 12 stycznia 1910, *Akt fundacyjny*, s. 1-2.

³⁴ Fundację mszalną na sumę 400 koron złożył na ręce ks. Wojciecha Sapeckiego 19 października 1913 r. zięć Franciszek Siek, naczelnik gminy Wolina. AAP, Tp., TpR 2, Raclawice 19 października 1913, *Akt fundacyjny*, s. 12-13; TpR 1, Raclawice, 11 listopada 1913, *List ks. Wojciecha Sapeckiego do konsystorza Biskupiego w Przemyślu*.

- d. Piwnicy murowanej.
- Ogrodzenie drewniane w dobrym stanie.
- 2. Wikarówka mieści się na plebanii.

[s. 7]

B.

Inwentarz probostwa

I.

Plebania – budynek murowany, odnowiony w r. 1930. Składa się z 10 ubikacji, w skład których wchodzi 2 pokoje z przedsiönkiem jako mieszkanie ks. wikarego. W r. 1932 zbudowano nowy, drewniany ganek w miejsce starego.

II.

Archiwum kościelne

1. *Libri baptisatorum* 12

- 3 ks[ięgi] gromady Przędzel od r. 1826-1904
- 1 ks[ięga] gromad Wolina, Nowa Wieś od r. 1826-1904
- 1 ks[ięga] gromady Nowosielec od r. 1826-1904
- 1 ks[ięga] gromady Raławice od r. 1826-1904
- 1 ks[ięga] gromad Raławice, Podwolina, Nowosielec od r. 1905-1925
- 1 ks[ięga] gromady Przędzel od r. 1905-1925
- 1 ks[ięga] gromady Wolina od r. 1905-1925
- 1 ks[ięga] gromad Raławice, Podwolina, Nowosielec od r. 1926-
- 1 ks[ięga] gromady Przędzel od r. 1926-
- 1 księga gromady Nowa Wieś od r. 1905-

2. *Libri copulatorum* 6

- 1 ks[ięga] gromady Przędzel od r. 1826-1904
- 1 ks[ięga] gromady Raławice od r. 1826-1904
- 1 ks[ięga] gromad Wolina, Nowa Wieś od r. 1826-1904
- 1 ks[ięga] gromady Nowosielec od r. 1826-1904
- 1 ks[ięga] dla wszystkich gromad ex libro bannorum od 1915-1925
- 1 dla wszystkich gromad par[afii] od r. 1923-

3. *Libri mortuorum* 6

- 1 ks[ięga] gromady Przędzel od r. 1826-1904
- 1 ks[ięga] gromad Wolina, Nowa Wieś od r. 1826-1904
- 1 ks[ięga] gromady Raławice od r. 1826-1904
- 1 ks[ięga] gromady Nowosielec od r. 1826-1904
- 1 dla całej parafii od r. 1915-1923
- 1 dla całej parafii od r. 1924-

4. *Liber infirmorum* 1

5. Liber protokołu przedślubnego

6. *Liber status animarum* (niekompletny)

7. *Liber bannorum* ab anno 1926
8. 4 *extracta mortuorum* 1826-1904 par[afia] Nisko
3 *extracta copulatorum*
8 *extracta natorum*
9. 3 *veteres libri bannorum a variis annis ab a. 1862*
10. *Extracta baptisatorum totae parochiae ab 1906-1928*³⁵
11. 2 zwoje aktów
12. *Series sacerdotum in par[ochiae] Raclawice ab a[nno] 1740* z najważniejszymi zapiskami
13. Wszystkie księgi znajdują się w szafie sosnowej z przegrodami – własność parafii.

[s. 8]

III.

Budynki gospodarcze

3. Stodoła drewniana na słupach murowanych, wystawiona w r. 1927 w b[ardzo] dobrym stanie.
4. Stajnia drewniana z r. 1918, a przebudowana w r. 1932, obejmująca osobne pomieszczenie dla bydła, koni oraz świń, kryta dachówką, w dobrym stanie.
5. Szopy 2 (jedna przy stodole na narzędzia gospodarcze, druga przy stajni na drzewo, obydwie pod dachówką).
6. Spichlerz murowany pod blachą, przerobiony z trupiarni.
7. Studnie 2 (jedna betonowa starsza z korytem do pojenia bydła, druga z r. 1929 betonowa na korbę z daszkiem).

IV.

Inwentarz żywy (wg ostatniego protokołu zabezpieczenia)

8. Konie 2, siwe 13-letnie.
9. Krowy 3 oraz 1 jałówka dwuletnia.

V.

Inwentarz martwy

10. Zboża 18 korcy (4,5 owsa; 4,5 jęczmienia; 4,5 żyta; 4,5 pszenicy).

II.

Protokół

z przejścia kościoła i probostwa w Raclawicach przez Ks. Mieczysława Porawskiego³⁶, wikariusza, substytutę, z rąk Ks. Franciszka Zmarzłego, proboszcza w Raclawicach, udają-

³⁵ 8-10 połączone klamrą z napisem: nieoprawne.

³⁶ Ks. Mieczysław Porawski (1919-2007). Pochodził z Zarszyna. Uczył się w gimnazjum w Przemyślu, po czym 1939 r. wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego. Świecenia kapłańskie przyjął 24 października 1943 r. w Starej Wsi z rąk biskupa Franciszka Bardy (1880-1964). Jako wikariusz pracował w parafiach: Lesko, Dydnia,

cego się na roczny urlop, spisany w obecności ks. Wincentego Boczara³⁷, dziekana dekanatu rudnickiego, w Raclawicach, dnia 10 października 1954 r.

Przy przeglądaniu części składowych majątku kościelnego i plebańskiego i przy porównaniu stanu aktualnego z „Inwentarzem Parafialnym” stwierdzono następujące różnice:

A. Inwentarz kościoła

Wśród sprzętów kościelnych ubył: Dzwon z wieży i sygnaturka, zarekwirowane przez niemieckiego okupanta w r. 1941. Ponadto starte zostało przez użytkownika złocone z dwóch kielichów. Drewniane ogrodzenie wokół kościoła, zniszczone wskutek starości, wymaga rychłej zmiany. Kostnica na cmentarzu grzebalnym, zdewastowana w czasie wojny, wymaga gruntownego remontu.

Przybyło: Nowa sygnaturka, chrzcielnica dębowa – ozdobiona ornamentem, rzeźbionym w drzewie lipowym; tron eucharystyczny, metalowy z firankami, wysoki na 1 m; jedna monstrancja metalowa, pozłacana, wysoka na 65 cm, z wianuszkami o 6 medalionach srebrnych; futerał drewniany na monstrancję; jeden kielich srebrny, pozłacany; jeden żyrandol metalowy o 42 świecach elektrycznych; jeden zegar ścienny, sprężynowy; baldachim z jedwabiu, haftowany maszynowo; szafa sosnowa na ornaty; jedna kapa czerwona, nowa, z szychem złotym; cztery ornaty, w tym: jeden czerwony z kolumną środkową z brokatu, z haftem złotym Chrystusa Króla; jeden zielony, pojedynczy, z haftem złotym IHS; jeden fioletowy, z kolumną haftowaną maszynowo; jeden czarny, z adamaszku, z kolumną środkową haftowaną ręcznie, ze złotym IHS; dwie tuwalnie z białego adamaszku; dwa pokrowce na ołtarze; jedna alba; trzy komże, w tym: jedna płócienna, a dwie z tiulu; dwa obrazy, malowane na płótnie, jeden: kopia Ostatniej Wieczerzy Leonarda da Vinci, drugi: kopia Madonny Rafaela³⁸; jeden mszał nowy, oprawny w czerwoną skórę; jeden mszał żałobny o sztywnej oprawie papierowej. Ponadto w r. 1947 kościół zelektryfikowano oraz pomalowano.

B. Inwentarz probostwa

Art. I, II, III „Inwentarza Parafialnego” z roku 1940 bez zmian. Wszystkie budynki w dobrym stanie. Dach na plebanii wymaga pewnego remontu. Parkan od strony drogi publicznej nowy. Na rozszerzenie drogi publicznej Prezydium Powiatowej Rady Narodowej

Jarosław – kolegiata, Ulanów, zaś od 1954 r. początkowo wikariusz, następnie administrator, a od 1956 r. proboszcz w Raclawicach do 2000 r. Kapelan Honorowy Jego Świątobliwości od 1997 r., Kanonik Honorowy Kapituły Konkatedralnej w Stalowej Woli od 1994 r. *Ofiarne życie księdza Mieczysława Porawskiego*, red. B. Barć, Sandomierz 2017.

³⁷ Ks. Wincenty Boczar (1887-1960) pochodził z Iwonicza. Uczył się w Sanoku i Przemyślu. Wyższe Seminarium Duchowne w Przemyślu ukończył w 1912 r., przyjmując 29 czerwca święcenia kapłańskie z rąk biskupa Józefa Sebastiana Pelczara. Jako wikariusz pracował w: Gorlicach, Przemyślu, Drohobyczu. W latach 1916-1918 był kapelanem wojskowym (dosłużył się stopnia majora, otrzymał Krzyż Niepodległości). Od 1919 r. był proboszczem w Rzepienniku Biskupim, od 1925 r. w Jaćmierzu, zaś od 1929 r. w Zgłobniu. W 1938 r. otrzymał probostwo w Niżankowicach, jednakże po wkroczeniu wojsk radzieckich, musiał opuścić parafię. Administrował kolejno w parafiach: Handzlówka, Dzikowiec, Jaśliska, Harta, od 1940 r. Nisko, gdzie w dwa lata później został do śmierci proboszczem. Od 15 lutego 1952 r. dziekan rudnicki. Odznaczony „Expositorio Canonice” w 1927 r. oraz w tymże roku przywilejem noszenia rakiety i mantoletu. S. Zych, B. Walicki, *Działalność duszpasterska ks. Wincentego Boczara*, „Rocznik Kolbuszowski”, 14 (2014), s. 321-334.

³⁸ Obrazy były autorstwa Marii Waldeck.

w Nisku zabrało bez odszkodowania około 600 m² ogrodu wraz z osiemnastoma drzewami owocowymi.

Art. IV. Inwentarz żywy. Zastano dwa konie: jeden wiśniowo-gniady jedenastoletni, drugi kasztanowaty ośmioletni. Krowy trzy: ośmioletnia, sześćioletnia i trzyletnia. Jałówki, o której wspomina protokół z zabezpieczenia majątku beneficjalnego z dnia 11 sierpnia 1930 r. i którą wymienia „Inwentarz Parafialny” z roku 1940, nie zastano. Ks. proboszcz Franciszek Zmarzły twierdzi, że jałówki wymienionej przez ów protokół, podpisany przez niego w chwili przyjmowania beneficjum, prawdopodobnie nie otrzymał.

Art. V. Inwentarz martwy. Ks. Franciszek Zmarzły wysiał w jesieni br. 120 kg pszenicy. W odsypach Ks. Proboszcz oddaje Ks. Substytutowi: 330 kg pszenicy, cztery i pół korcy żyta oraz dziewięć korcy owsa. Ponadto Ks. Proboszcz zostawia Ks. M. Porawskiemu 37 cetnarów ziemniaków jadalnych oraz siano i koniczynę na wyżywienie bydła, za co Ks. Porawski zobowiązuje się wypłacać Ks. Zmarzłemu 30% dochodów z „iura stolae”.

[s. 2]

Ks. Mieczysław Porawski zobowiązuje się pokrywać wszelkie ciężary podatkowe zarówno pieniężne jak i rzeczowe za rok 1955. Msze św. „pro parochianis” odprawiał będzie Ks. Substytut.

Protokół niniejszy sporządza się w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden pozostaje w archiwum parafialnym, drugi zaś odsyła się do Kurii Biskupiej w Przemyślu.

Na tym protokół zakończono i po przeczytaniu podpisano.

Ks. Mieczysław Porawski
Wikariusz subsytut

Ks. Franciszek Zmarzły
Proboszcz w Raclawicach
udający się na roczny urlop

Ks. Wincenty Boczar
Dziekan
Dekanatu Rudnickiego

Bibliografia

Archiwum Archidiecezji Przemyskiej

- Akta personalne księży.
- Teczka z ankietami z 1945 r. o stanie parafii w czasie II wojny światowej.
- Teczki parafialne – Teczki parafii Raclawice.

Archiwum Parafii Raclawice

- Dokumenty luźne.
- Teczka z dyplomami.
- Księga dochodów i rozchodów.

Opracowania

Baré B., *Mieczysław Fusek, w: Przeszli przez tę ziemię czyniąc dobro. Cmentarz w Raclawicach*, red. B. Baré, Stalowa Wola 2012, s. 96.

- Borc H., *Kopeć Józef*, w: *Słownik biograficzny duchowieństwa metropolii lwowskiej obrządku łacińskiego ofiar II wojny światowej 1939-1945*, red. J. Krętosz, M. Pawłowiczowa, Opole 2007, s. 103-104.
- Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564-1995*, opr. Ludwik Grzebień, Kraków 1996.
- Gurba S., *Twórczość artystyczna Marii Waldeck – malarki z Królewskiej Wsi Pysznicza*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej”, 107 (2014), nr 5-6, s. 391-396.
- Kowalski W., *Uposażenie parafii archidiakonatu sandomierskiego w XV-XVIII wieku*, Kielce 1998.
- Kracik J., *Konsekracje kościołów i ołtarzy w diecezji krakowskiej w XVII-XVIII w.*, „Nasza Przyszłość”, 61 (1984), s. 111-147.
- Kumor B., *Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795*, t. 4, Kraków 2002.
- Kumor B., *Ustrój i organizacja Kościoła polskiego w okresie niewoli narodowej 1772-1918*, Kraków 1980.
- Moskal T., *Duszpasterze parafii Raclawice w latach 1918-1939*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 92 (2009), s. 165-176.
- Ofiarne życie księdza Mieczysława Porawskiego*, red. B. Barć, Sandomierz 2017.
- Rawski J., *Wybrane zagadnienia dotyczące administracji kościelnej w widłach Wisły i Sanu*, Tarnobrzeg 1997.
- Rocznik Diecezji Sandomierskiej 1994*, red. Z. Kończak, Sandomierz 1994.
- Sprawozdanie z pracy katolicko-społecznej w diecezji przemyskiej za czas od sierpnia 1911 roku, tj. od Kongresu Mariańskiego, do czerwca 1914 r.*, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 14 (1914), z. 6, s. 367-370.
- Wiśniewski J., *Katalog prałatów i kanoników sandomierskich od 1186 do 1926 r. tudzież sesje kapituły sandomierskiej od 1581 do 1866 r.*, Radom 1928.
- Wykaz kościołów diecezji przemyskiej ob. łac. wskutek wojny całkowicie zniszczonych lub częściowo uszkodzonych*, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 17 (1917), s. 43-51.
- Zabytkowe cmentarze i mogiły w Polsce. Województwo tarnobrzesckie*, opr. M. Florek, Warszawa 1995.
- Zych S., Walicki B., *Działalność duszpasterska ks. Wincentego Boczara*. „Rocznik Kolbuszowski”, 14 (2014), s. 321-334.